

Tellmann Jenő (1928–2020)

„A legjobb tanár éppen az,
ki lassanként feleslegessé teszi magát.”
(George Orwell)

A fizika tankönyvszerző és példatáriró csoportunk oszlopos tagja volt Darvai Bélával, Lázár Józseffel és alulírottal egyetemben. Kedves barátunkkal rendszeresen találkoztunk a példatárunk, tankönyveink összeállítása érdekében is. Az utóbbi években rendszerint Kolozsváron a görög cukrászdában gyűltünk össze, ahol egyre többet beszélünk másról, mint fizikáról. Ilyenkor sokat mesélt magáról. Lassanként kibontakoztak a gyermekévei, a *Yad Vashem*-díj története, az ifjúkora, csibészégei, iskolásévei, egyetemi évei az agrártudományi intézetben, majd a kémia karon. A többit már mi is tudtuk.

Diákként 1967-ben nála érettségiztem fizikából, később, 1971-1972-ben, egyetemi hallgató koromban nála tartottam a tanítási gyakorlatot. Szigorú tanár volt, mert tudta, hogy tanulni csak tökéletes odafigyeléssel lehet. Viszont az

óráin a fizikus érdeklődésű tanulóival kimondottan izgalmas kérdéseket vitatott meg, például, hogy miért szakad el a gitárhúr a végeken, és nem a húr közepén? Később, miután nyugdíjba vonult, módszertani segítségem volt. Vizsgatanítások asszisztálására kértem fel, ha nekem épp abban az időben az egyetemen előadásom volt. Mindig készséggel segített. Tanárjelöltekhez intézett egyik intelme, amit a tanári tízparancsolat első parancsolatának nevezett, az volt: *Sose feledd, hogy te is voltál diák!* Az ötletét aztán továbbvittem, és leközöltem a *Firkában*.

Sokat tanulhattunk Tőle az óráin vagy tanári konferenciákon, hogyan kell a fizikát logikusan, képszerűen és érdekesen tanítani. Az volt az elve, hogy hagyni kell a gyermeket kérdezni, és meg kell tanítani őt gondolkodni. Saját gyermekei nem voltak, ezért – bevallása szerint – a tanulóit saját gyermekeinek tekintette, még a csibészeket is. Vértel tanár volt, amit számos kitüntetés fémjelzett, akit – bevallása szerint – a csillogó szemű diákok éltettek.

Családi indítatásként hozhatta magával az igazságtalanságok elleni kiállást, mindig bátran felszólalt vélt igazsága érdekében, véleményét rendkívül logikusan és színesen fejtette ki, néha ingerülten is. És nem feledkezhetünk meg az igényessége és egzakttsága mellett remek humoráról, vicces bemondásairól sem. Például, ha egy újabb érdekes példával hozakodott elő, úgy vezette fel, hogy: *vannak itt még más nyálánkságok is*. Híres volt a nyelvi igényességéről.

Jó barátként önkritikus és egyben szerény is tudott lenni. Idős korában korholgatta magát, hogy nem tud ő már semmit. Persze, ez nem volt így. De egy idő után már nem vállalt munkát a példatárunkban, így is elég feladatot adott meg az addig megjelent tankönyveiben.

Az egyéniségét a legjobban a sportban lehetett megfigyelni. Egyszer elvitt, hogy pingpongozzunk. Az első szettben 5 alatt kaptam ki. Aztán megsajnálhatott, mert jobb eredményt is elértem.

De nemcsak remekül játszott, hanem rendkívül egyenes volt a stílusa, akárcsak ő maga. Nem csavarta a labdákat, vagy ugráltatott, hanem az asztaltól távol állva, hosszú labdákkal játszott. Amikor látta, hogy milyen kopott az ütőm, nekem ajándékozta a saját készletéből az egyiket. Amikor csak ideje engedte, sakkozott. A tanáriba gyakran mentem be, amikor ott folytattuk a tanítási gyakorlatot a diákjainkkal, és őt rendszerint a sakkasztánál találtuk valakivel. A Szent Jóskának nevezett iskolaépületben, ahol a piarista vendiákoknak volt egy termük, szerdánként délután rendszeresen járt sakkozni.

Mindig részt vett a konferenciáimon, mind a tantárgymódszertani, mind a Körmöczi János Fizikusnapokon. A legtöbbször Ő maga is előadást vállalt, vagy hozzászólt. Az egyik Körmöczi János Fizikusnapon a Tanárképző nevében tüntettem ki a *Székelty Ferenc-díjjal*. Tevékenyen vett részt az EMT által szervezett fizikaversenyeken is. Az egyik ilyen versenyen, a Vermes Miklós versenyen, amelynek a kolozsvári szelektáló szakaszát annak idején Heinrich László Fizikaversenynek neveztem el, az egyik feladat megoldásán, amit a XI. osztályosoknak adtam, sokat rágódott. A feladat ötletét Néda Zoltánnak, a Firkában közölt egyik feladata adta. Azt kellett a tanulók minőségileg elemezzék, hogy mi történik, amikor egy elektromos töltést a síkkondenzátor fegyverzetei között mozgatunk. Percenként rengeteg megoldást produkált. Hazaindult, de a sarokról visszafordult, hogy egy újabb megoldást mutasson be. A fizikai problémák megoldása szórakoztatta.

Megfigyeltem, hogyan készül az óráira. Hogy otthon ezt hogyan tette, nem tudom. Biztosan utána nézhetett dolgoknak. De amikor becsengettek, és a tanáriban felállt a sakkasztánál, az osztályteremig menet átgondolta volna a teendőit, azt sem tudom. Emlékszem, egyszer a teremajtó kilincsére tette a kezét, és felnézett az osztályt jelző táblára, azt kérdezte magától, hogy *itt mit is tanítok? Á, igen!* Ennyi volt az órára felkészülése a sokévi tanítás után.

Imponáló általános műveltséggel rendelkező, igazi karizmatikus személyiség volt. Jó fellépése és megjelenése tiszteletet váltott ki mindenkiben. Az utcán ismerősei megölelték, megcsókolták. Hiányozni fog nekünk színes egyénisége!

Kovács Zoltán